

Türkiye Türkçesinde Ünlü-Ünsüz Uyumuna Uymayan Sözcükler Üzerine Bir İnceleme

A Study on Vowel-Consonant Harmony Violating Words in Turkey Turkish

Yusuf Tepeli* & Ali Fuat Arıcı**

Öz

Yapısı bakımından eklemeli bir dil olan Türkçede ünlü ve ünsüz olmak üzere ikiye ayrılan sesler belli kurallar dâhilinde bir araya gelerek kökleri ve ekleri oluşturur. Ekler hem anlam yönünden hem de ses yönünden köklere tâbidir. Kök veya ek almış sözcüklerde ünlüler dil ve dudak bakımından; c/ç, d/t, g/k ile başlayıp hece oluşturan ekler ise kök, gövde ve çekim halindeki sözcüklere gelirken ses telleri bakımından uyumluluk gösterir. Türkçede g ve k harfleri hem ön damak ünsüzü olan /g/ ve /k/'yi hem de art damak ünsüzü olan /g/ ve /k/'yi karşılarken, l harfi ise hem ön avurt ünsüzü olan /l/'yi hem de art avurt ünsüzü olan /l/'yi karşılarmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin genelde kalın ünlülerle hece oluşturan /g/, /k/ ön damak ünsüzleriyle /l/ ön avurt ünsüzünü telâffuz etmede zorlandıkları görülmektedir. Türkçe konuşan ve yazanlar, özellikle öğrenciler, ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcükleri doğru telâffuz etmede ve doğru yazmada kolayca hata yapabilmektedir. Bu çalışmada öncelikle doküman analizi yöntemiyle Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük ile web tabanlı Sesli Türkçe Sözlük'ünde yer alan ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcükler tespit edilerek sistematik bir dizin oluşturulmuş; daha sonra oluşturulan dizinde yer alan bu sözcükler ses yapısı ve kökeni bakımından incelenerek bu türden sözcüklere ve öğretimine öğretimsel gramer odaklı kaynaklarda nasıl ve ne kadar yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları öğretimsel gramere katkı sağlayacak şekilde tartışılmış ve buna bağlı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ünlü-Ünsüz Uyumu, Ses Bilgisi, Türkiye Türkçesi

Abstract

As an agglutinative language, the vowels and consonants come together and form the stems and affixes in line with certain rules in Turkish. Affixes, mostly suffixes, in Turkish are bound to the stem both in terms of semantics and phonetics and they change their form based on the nature of the last vowel of the word to which they attach. While vowels in stem that take affix show harmony in terms of the position of the tongue and lips; for example, affixes that start with c/ç, d/t, g/k and form syllable show harmony in terms of vocal cords when they are agglutinated to words in the forms of base, stem and case. In Turkish, the letters g and k correspond both palate-alveolar and velar /g/ and /k/, whereas, letter l corresponds both alveolar and post alveolar /l/. Therefore, it is commonly observed that students have difficulties pronouncing palate-alveolar (front palate consonants) /g/, /k/ and alveolar (front cheek consonant) /l/ in the words of which the stems are formed with back vowels. Thus, it can be claimed that any one, especially students, might violate this vowel-consonant harmony in pronunciation of the words formed with these consonants either while speaking or writing in Turkish. The primary aim of the present study is to compile a systematic index of vowel-consonant harmony violating words that took place in online Contemporary Turkish Dictionary of Turkish Language Association through a document analysis approach. Secondly, these vowel-consonant harmony violating words have been examined in detail in terms of their phonology, morphology as well as their word formation. As the final step, the grammar teaching and related sources have been examined in order to figure out how and to what extend these vowel-consonant harmony violating words took place in those sources. Consequently, findings of the present study have been discussed in line with teaching Turkish grammar and some suggestions based on the findings of the study will be proposed.

Keywords: Vowel-Consonant Harmony, Phonetics, Turkey Turkish

* (Prof. Dr.); Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ytepel@akdeniz.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0002-7634-6775

** (Prof. Dr.); Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, afaturkey@hotmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0003-0980-0824

Extended Summary

Man is a talking creature. The language mechanism that provides the speech is congenital. Therefore, the existence of language with the existence of human beings are parallel. People's deliberate attempt to report something intentionally triggers the language system. The human language functions as small linguistic units come together in accordance with the established rules and form units on a higher plane.

Language is a systematic combination of signs that transfers unlimited number of thoughts and feelings through limited number of sounds which have certain rules in combination. As an agglutinative language, the vowels and consonants come together and form the stems and affixes in line with certain rules in Turkish. Affixes, mostly suffixes, in Turkish are bound to the stem both in terms of semantics and phonetics and they change their form based on the nature of the last vowel of the word to which they attach. While vowels in stem that take affix show harmony in terms of the position of the tongue and lips; for example, affixes that start with *c/ç*, *d/t*, *g/k* and form syllable show harmony in terms of vocal cords when they are agglutinated to words in the forms of base, stem and case.

In Turkish origin words, consonants /*g/*, /*k/*, /*l/* show harmony in terms of the position of palate/cheek along with vowels that they produce stems together. Moreover, these consonants become palato-alveolar when they are used with back vowels, and become alveolar when they used with front vowels. Although this harmony is seen in most of the Turkish origin words as well-tuned, the borrowed words violate the harmony. In Turkish, the letters *g* and *k* correspond both palate-alveolar and velar /*g/* and /*k/*, whereas, letter *l* corresponds both alveolar and post alveolar /*l/*. Therefore, it is commonly observed that students have difficulties pronouncing palate-alveolar (front palate consonants) /*g/*, /*k/* and alveolar (front cheek consonant) /*l/* in the words of which the stems are formed with back vowels. Thus, it can be claimed that any one, especially students, might violate this vowel-consonant harmony in pronunciation of the words formed with these consonants either while speaking or writing in Turkish. Although the words that should be used with circumflex are given in spelling dictionaries, most of them are not circumflexed in those dictionaries. It is obvious that there is a need to compile a thematic index for the vowel-consonant harmony violating words which will guide both the teachers in teaching and students in learning those words.

When the literature is searched, it is seen that there are many studies on the spelling and spelling mistakes in Turkish. However, it is observed that instead of focusing on a cause-oriented narrative or spelling mistakes, they are mostly about speech or spelling mistakes. In addition, practitioners and researchers with voice and written directories and so on. It is seen that there are no researches about the misunderstandings and the inadequacy and lack of research.

In this study, document analysis technique, which is one of the qualitative research methods, was used in order to create the index of the words which do not comply with the vowel-consonant harmony. In this context, the data of the study is limited to the vowels with the front palate / *g /*, / *k /* with pre-alveolar / *l /* consonants along with the thick vowels that do not conform to the vowel-consonant harmony in the Turkish Dictionary of the Turkish Language Association. The primary aim of the present study is to compile a systematic index of vowel-consonant harmony violating words that took place in online Contemporary Turkish Dictionary of Turkish Language Association through a document analysis approach. Secondly, these vowel-consonant harmony violating words have been examined in detail in terms of their phonology, morphology as well as their word formation. As the final step, the grammar teaching and related sources have been examined in order to figure out how and to what extend these vowel-consonant harmony violating words took place in those sources. The data obtained as a result of the document analysis were examined in three sub-headings: front palate / *g /*, front palate / *k /*, pre-alveolar / *l /* consonants.

Consequently, in the Turkish Dictionary, it is seen that there are about 1229 words according to the document analyzes made for the purpose of determining the words with the front palate / *g /*, / *k /* and pre-alveolar / *l /* consonants forming the syllable with the thick vowel not conforming to the vowel consonant. It was determined that 1021 was pre-alveolar / *l /* consonant, 174 was pre-palate / *k /* consonant and 34 was pre-palate / *g /* consonant. It is expected that the words that do not comply with the vowel consonance of these findings of the study will shed light on the teachers and the researchers in teaching and teaching the correct speaking and writing to the students.

Giriş

İnsan konuşan bir varlıktır. Konuşmasını sağlayan dil düzeneği doğuştandır. Dolayısıyla insanın var olmasıyla dilin de var olması paralellik gösterir. İnsanların bilerek isteyerek bir şeyler bildirmeye çalışması dil düzeneğini harekete geçirir. İnsan dili, küçük dilsel birimlerin belirlenmiş kurallara uygun olarak bir araya gelmesi ve bir üst düzlemde birimler oluşturmasıyla işler. İnsan dilinin en küçük birimi olan ses birimlerinin anlamları yoktur ama bunlar bir araya gelerek anlamlı birimleri, sözcükleri yani birinci eklemlemeyi oluşturur, ikinci eklemlemede ise sözcükler bir araya gelerek tümceleri oluşturur, bu ikili eklemlemeye çift eklemlilik denir (Huber, 2013: 14-15) Dünya dillerinde ortalama 200-300 arasında, tek tek dillerde ise ortalama 40-50 arasında sınırlı sayıda ses olmasına rağmen (Coşkun, 2008; Huber, 2013: 51) her dilde seslerin bir araya gelişiyle sınırsız sayıda sözcük üretilebilir. Dünya dillerinde ortak sesler olmakla birlikte farklı sesler de bulunmaktadır. Aynı zamanda bu seslerin bir araya gelme kuralları her dilde farklılık gösterebilir. Batı dillerinde /r/ ünlüsü bulunmazken Türkçede de peltek /s/ ünsüzü bulunmaz. Türkçede kelime başında iki ünsüz yan yana başlamazken Batı dillerinde başlayabilir: /tren/. Türkçede her ne kadar bu kelime “tren” şeklinde yazılsa da /tiren/ şeklinde söylenir.

Her insan içine doğduğu ailenin konuştuğu dilin içine de doğar, o dili dinler, konuşur, okur, yazar. Dil canlı ve doğal olduğu için de millete, topluma, gruba, aileye ve bireye özgüdür. Dolayısıyla çocuk tek bir konuşma biçimine maruz kalmaz, birçok konuşma biçimine maruz kalır ve yaşadığı topluma uygun ama kendine özgü olduğu de olan bir konuşma biçimi kazanır. Genelde konuşma okula paralel olarak ölçünlü dilin özelliklerine doğru evrilir. Çünkü ülke içinde birçok konuşma biçiminin varlığı çocuklara okulla birlikte ölçünlü dilin öğretilmesini gerekli kılar. Ortak bir konuşma ve yazı dilinin çocuklara öğretilmesi gelişmiş birçok ülkenin bile sorunu olarak durmaktadır. Çin’de ortak yazı diliyle bireyler birbiriyle anlaşabilirken ortak konuşma dili yeterli değildir.

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde 29 harf karşılığı 29 farklı sesin varlığı kabul görmekte birlikte 45 sesin olduğu da söylenmektedir (Selen, 1979). Dolayısıyla Latin asıllı Türk alfabesindeki 29 harfin Türkçedeki sesleri karşılamaya yetmediği söylenebilir. Öncelikle sesle harf kalın çizgilerle birbirinden ayrılır. Ses işitilen, harf ise görülen bir simgedir. Dolayısıyla ses dinleme ve konuşmaya; harf ise okuma ve yazmaya özgüdür. Ses canlı ve doğalken, harf ise cansız ve yapaydır. Aynı zamanda /c/ ve /ş/ sesleri Türkçede “ç”, “ş” harfleriyle; İngilizcede ise “ch”, “sh” harfleriyle karşılanmaktadır. Türkçede her sese bir harf düşerken İngilizcede veya diğer dillerde ise birden fazla harf düşebilmektedir. Türkçede “tren”, “problem” gibi bazı alıntı sözcüklerde ise Arapçada olduğu gibi /i/ ve /u/ ünlülerinin harf karşılığının olmadığı da görülmektedir. Ana dili eğitiminde öğrencilerin doğrudan konuşurken veya yazılı bir metni seslendirirken sözcükleri veya metinleri ölçünlü konuşma diline uygun söylemeleri beklenirken doğrudan düşündükleri bir şey hakkında veya dikte ettirilen bir metni yazarken yazım kurallarına uygun yazmaları beklenir. Dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri öğrencilere tedricen okul öncesi (okuma ve yazma hariç), ilkökul, ortaokul, lise ve hatta üniversite eğitimleri/öğrenimleri boyunca verilmesine rağmen Türkçeyi doğru ve etkili kullanmada çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir.

Bazı uzun ve ağızda bulunan ünlüler dikkate alınmazsa ölçünlü Türkiye Türkçesinde /a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/ olmak üzere harf karşılığı 8’i ünlü bulunmaktadır. Harf karşılığı olmayan ünlüler dikkate alındığında Türkçede 21 ünlünün varlığından söz edilmektedir (Volkan, 2008: 40). Ünlülerin çeşitlenmesini sağlamada *dil*, *dudak* ve *çenenin* durumuna bakılmaktadır. Dil geriye doğru çekiliyorsa *kalın (art) ünlüler* (/a/, /ı/, /o/, /u/), dil ileriye doğru yöneliyorsa *ince (ön) ünlüler* (/e/, /i/, /ö/, /ü/); dudaklar doğal şekliyle kalıyorsa *düz ünlüler* (/a/, /e/, /ı/, /i/), dudaklar yuvarlak bir şekle giriyorsa *yuvarlak ünlüler* (/o/, /ö/, /u/, /ü/); alt çene aşağıya doğru açılıyorsa *geniş ünlüler* (/a/, /e/, /o/, /ö/), alt çene doğal hâliyle, yani üst çeneye çok yakın durumdaysa *dar ünlüler* (/ı/, /i/, /u/, /ü/) oluşur.

Dilin durumuna göre ünlülerin birden fazla heceli ve basit/türemiş/çekimli sözcüklerde ya kalın (art) sıradan veya ince (ön) sıradan ünlüler olarak sıralandıkları görülmektedir. Kalınlık-incelik uyumu da denilen büyük ünlü uyumu kuralı şöyledir: Türkçe birden fazla heceli ve basit/türemiş/çekimli bir kelimenin ilk hecesinin ünlüsü kalın (art) bir ünlü (/a/, /ı/, /o/, /u/) ile başlıyorsa onu takip eden hece/hecelerinin ünlüleri de

kalın (art); ince (ön) bir ünlü (/e/, /i/, /ö/, /ü/) ile başlıyorsa onu takip eden hece/hecelerın ünlüleri de ince (ön) olur: /çocuklar/, /çiçekler/.

Dudağın durumuna göre ünlülerin birden fazla heceli ve basit/türemiş/çekimli sözcüklerde ya düz sıradan veya yuvarlak+dar-yuvarlak/düz-geniş sıradan ünlüler alarak sıralandıkları görülmektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumu da denilen küçük ünlü uyumu kuralı şöyledir: Türkçe birden fazla heceli ve basit/türemiş/çekimli bir kelimenin ilk hecesinin ünlüsü düz bir ünlü (/a/, /e/, /ı/, /i/) ile başlıyorsa onu takip eden hece/hecelerın ünlüleri de düz; yuvarlak bir ünlü (/o/, /ö/, /u/, /ü/) ile başlıyorsa onu takip eden hece/hecelerın ünlüleri ya dar-yuvarlak (/u/, /ü/) ya da düz-geniş (/a/, /e/) olur: /yazlık/, /günlük/, /ortak/.

Ağızda bulunan bazı ünsüzler dikkate alınmazsa ölçünlü Türkiye Türkçesinde /b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /g(a)/, /g(e)/, /ğ/, /h/, /j/, /k(a)/, /k(e)/, /l(a)/, /l(e)/, /m/, /n/, /p/, /r/, /s/, /ş/, /t/, /v/, /y/, /z/ olmak üzere 21 harfle karşılanan 24 ünsüz bulunmaktadır. G (ön damak /g/, art damak /g/), k (ön damak /k/, art damak /k/), l (ön avurt /l/, art avurt /l/) harfleri ikişer ünsüzü karşılamaktadır. Coşkun ise g ve k harflerinin ön, orta, art /g/ ve /k/ ünsüzleri olmak üzere 6 ünsüzü, l harfi ise kalın ve ince /l/ olmak üzere 2 ünsüzü karşıladığını ifade etmektedir (Coşkun, 2008: 69-70, 73-75). Ünsüzlerin çeşitlenmesini sağlamada ses telleri, ses yolu, çıkış yeri (boğumlanma noktası), hava yoluna bakılmaktadır.

Ünsüzler, ses tellerinin titreşimli veya titreşimsiz olmasına göre yumuşak (/b/, /c/, /d/, /g(a)/, /g(e)/, /ğ/, /j/, /l(a)/, /l(e)/, /m/, /n/, /r/, /v/, /y/, /z/), sert (/ç/, /f/, (/h/, /k(a)/, /k(e)/, /p/, /s/, /ş/, /t/); Ses yolunda kapanma veya daralma olmasına göre süresiz (/b/, /c/, /ç/, /d/, /g(a)/, /g(e)/, /k(a)/, /k(e)/, /p/, /t/) ve sürekli /ğ/, /j/, /l(a)/, /l(e)/, /m/, /n/, /r/, /s/, /v/, /y/, /z/); çıkış yerine göre gırtlak (/h/), art damak (/g(a)/, /ğ/, /k(a)/), ön damak (/g(e)/, /k(e)/, /y/), damak-diş (/ç/, /ç/, /j/, /ş/), diş/diş eti (/d/, /n/, /t/, /s/, /z/, /l(a)/, /l(e)/, /r/), diş-dudak (/f/, /v/), dudak (/b/, /m/, /p/); havanın burun veya ağız yoluyla çıkmasına göre ise burun (/m/, /n/) ve ağız (diğer bütün ünsüzler) ünsüzleri oluşur.

Ses tellerinin titreşimli veya titreşimsiz olmasına göre sözcüklerin üzerine /c/, /ç/, /d/, /t/, /g(a)/, /g(e)/, /k(a)/, /k(e)/ ünsüzleriyle başlayıp hece oluşturan bir ek geldiğinde ekin ünsüzünün ya yumuşak (/c/, /d/, /g(a)/, /g(e)/) ya da sert (/ç/, /t/, /k(a)/, /k(e)/) sıradan olduğu görülmektedir. Sertlik-yumuşaklık, ünsüz benzeşmesi de denilen ünsüz uyumu kuralı şöyledir: Ünlü (/a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/) veya yumuşak ünsüzle (/b/, /c/, /d/, /g(a)/, /g(e)/, /ğ/, /j/, /l(a)/, /l(e)/, /m/, /n/, /r/, /v/, /y/, /z/) biten sözcüklerin üzerine /c/, /ç/, /d/, /t/, /g(a)/, /g(e)/, /k(a)/, /k(e)/ ünsüzleriyle başlayıp hece oluşturan bir ek geldiğinde ekin ünsüzü yumuşak (/c/, /d/, /g(a)/, /g(e)/); sert ünsüzle (/ç/, /f/, (/h/, /k(a)/, /k(e)/, /p/, /s/, /ş/, /t/) biten sözcüklerin üzerine /c/, /ç/, /d/, /t/, /g(a)/, /g(e)/, /k(a)/, /k(e)/ ünsüzleriyle başlayıp hece oluşturan bir ek geldiğinde ekin ünsüzü sert (/ç/, /t/, /k(a)/, /k(e)/) olur: avcı, masada, vurgun; açıcı, çocukta, bitkin.

Yukarıda kısaca açıklanmaya çalışılan büyük ve küçük ünlü uyumları, ünsüz uyumu yanı sıra Türkiye Türkçesinde bir de dil bilgisi kitaplarında, öğretim programlarında ve diğer kaynaklarda pek yer verilmeyen ünlü-ünsüz uyumu kuralı söz konusudur. Art damak/art avurt-ön damak/ön avurt uyumu denilen bu uyumda Türkçe bir sözcükte /g(a)/, /g(e)/, /k(a)/, /k(e)/ ve /l(a)/, /l(e)/ ünsüzlerinin hece oluşturduğu kalın ünlülerin (/a/, /ı/, /o/, /u/) yanında art damak/art avurt (/g(a)/, /k(a)/, /l(a)/), ince ünlülerin (/e/, /i/, /ö/, /ü/) yanında ise ön damak/ön avurt (/g(e)/, /k(e)/, /l(e)/) söylenir: kırgın, kadın, arkadaşlık, çiçeklik, bilgin. Bu uyum Türkçe kökenli kelimeler açısından sağlamdır. Türkiye Türkçesinde bazı Türkçe kökenli sözcükler ünlü-ünsüz uyumuna neredeyse tamamıyla uyarken diğer uyumlara uymadıkları görülebilmektedir. TDK Sesli Sözlük'te ünlü-ünsüz uyumuna uygun telaffuz edilen Türkçe kökenli bazı kelimelerin ünlü-ünsüz uyumuna uymayacak şekilde, kalın ünlülerin yanındaki /l/ ünsüzünün art avurt değil de ön avurt olarak yanlış telaffuz edildiği duyulabilmektedir: /alp/, /alpaslan/, /gökalp/, /erol/, /birol/ vs. Türkiye Türkçesinde bu uyuma uymayan sözcükler hemen hemen alıntı sözcüklerdir: /yadigar/, /kağıt/, /layık/. Bu örneklerde de görüldüğü gibi /g/, /k/, /l/ art-ön damak/art-ön avurt ünsüzlerinin ünlü-ünsüz uyumuna uymama durumu hece oluşturdukları ince ünlülerin yanında art damak/art avurt söylenmesi şeklinde değil, hece oluşturdukları kalın ünlülerin yanında ön damak/ön avurt söylenmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Ergin (1989), Banguoğlu (2000), Demir-Yılmaz (2010), Karaağaç (2010), Huber (2013) /g/, /k/, /l/ ünsüzlerinin art damak/ön damak, art avurt (kalın)/ön avurt (ince) olmak üzere ikişer farklı ses olduklarını belirtirken, Coşkun (2008) /l/ ünsüzünün ince ve kalın olmak üzere iki biçiminin, /g/ ve /k/ ünsüzlerinin ise ön, orta ve arka olmak üzere üçer biçiminin olduğunu ifade etmektedir. Ergin vokal-konsonant uyumu adını kullanarak ünlü-ünsüz uyumundan bahsederken diğer gramercilerin ise bu uyumdan bahsetmedikleri görülmektedir.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan bazı sözcüklerle ilgili olarak Türkçe sözlük ve kılavuzlarda bazı açıklamalar yapılmıştır. TDK Yazım Kılavuzu'nda "Düzeltilme İşareti" başlığı altında ünlü-ünsüz uyumuna uymayan bazı sözcüklerin kullanımıyla ilgili olarak "Arapça ve Farsçadan giren birtakım kelime ve eklerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur: dergâh, gâvur, ordugâh, yadigâr, Nigâr; dükkân, hikâye, kâfir, kâğıt, Hakkârî, Kâzım, mahkûm, mekân, mezkûr, sükûn, sükût. Kişi ve yer adlarında ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır: Halûk, Lâle, Nalân; Balâ, Elâziğ, İslâhiye, Lâdik, Lâpseki." (TDK, 2008:6) şeklinde açıklama yapılmıştır. Bu açıklama yapılan durumun dışında Yazım Kılavuzu'nun dizininde sözcüklerin ünlü-ünsüz uyumuna uymayan, kalın ünlüyle hece oluşturan /g/, /k/, /l/ ön damak/ön avurt ünsüzü bulunmasıyla ilgili sözcüklere yönelik herhangi bir açıklama yoktur. Hece oluşturduğu kalın ünlüden sonra gelen ön damak /k/ ve ön avurt /l/ ünsüzleriyle biten sözcüklerin üzerine ünlüsü olan bir ek geldiğinde ekin ünlüsünün ince olacağına dair açıklamasız bir gösterimde bulunulmuştur: *helak, -ki; hayal, -li* gibi. Kılavuz'da, kalın ünlüyle hece oluşturan ön damak /k/ ve ön avurt /l/ ünsüzlerinden sonra gelen ekin ünlüsünün ince olacağına dair bir açıklama yapılmamıştır. Kılavuz'da "Büyük Ünlü Uyumu" alt başlığında "Son ünlüleri kalın sıradan olmasına karşın incelik özelliği gösteren bazı alıntı kelimeler ince ünlülü ekler alır: *alkol/alkolü, hakikat/hakikati, helak/helakimiz, kabul/kabulü, kontrol/kontrolü, protokol/protokolü, saat/saate, sadakat/sadakatten*" (TDK, 2008: 6) demekle yetinilmiştir.

Türkçe Sözlük'te ise "Madde Düzeni" alt başlığı altında bununla ilgili olarak "Hem kalın hem de ince okunma özelliğine sahip olan I ünsüzünün söylenişinde sık sık yanlışlığa düşüldüğü görülmektedir. Bu yanlışlıkları ortadan kaldırmak amacıyla ince okunması gereken I harfini gösterebilmek için kendisinden sonra bir ünlü varsa bu ünlünün üzerine düzeltme işareti konulmuş ve madde başında ayraç içinde belirtilmiştir: **klasik, -ği** is. (*klâsik*), **kilo** is. (*ki'lô*) vb. Kendinden sonra ünlü bulunmayan ve ince söylenmesi gereken I'nin okunuşu ise ayraç içinde belirtilmiştir: **bulvar** is. (*I ince okunur*), **sulh** is. (*I ince okunur*), **vals** is. (*I ince okunur*) vb. (TDK, 2005: XIII-XIV) şeklinde kısa bir açıklama yapılmıştır. Türkçe Sözlük'te /g/ ve /k/ ön damak ünsüzünden sonra /a/ ve /u/ kalın ünlülerinin geldiği ünlü-ünsüz uymayan sözcüklerde /a/ ve /u/ ünlülerinin üzerine /g/ ve /k/ ünsüzlerinin ön damak okunması için düzeltme işareti "ˆ" kullanılmıştır: **dergâh** is. (*dergâ:h*) *Far.*, **mahkûm** *sf. Ar.* Kılavuz'da olduğu gibi Türkçe Sözlük'te de, kalın ünlüyle hece oluşturan ön damak /k/ ve ön avurt /l/ ünsüzlerinden sonra gelen ekin ünlüsünün ince olacağına dair bir açıklama yapılmamıştır. Kılavuz'da olduğu gibi Türkçe Sözlük'te de "Yazım ve Söyleyiş" alt başlığındaki dördüncü maddede "Son ünlüsü kalın olmasına rağmen ince sıradan ek alan Doğu ve Batı kökenli kelimeler **menfaat, -ti; saat, -ti; feragat, -ti; harf, -fi; hayal, -li; istikbal, -li; rol, -lü; alkol, -lü; mareşal, -li; festival, -li** biçiminde gösterilmiştir." (TDK, 2005: XVI) demekle yetinilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Sözlü İletişim (Konuşma ve Dinleme), Okuma, Yazma olmak üzere 3 öğrenme alanı söz konusudur. Bu öğretim programları incelendiğinde ne art-ön damak /g/ -/k/, art-ön avurt /l/ ünsüzlerinden ne de ünlü-ünsüz uyumundan bahsedildiği görülmektedir (MEB, 2016b). Öğretim programlarında söyleyiş ve yazımla ilgili olarak genel anlamda öğrencilerin öğretim alanlarına göre şunları kazanmaları beklenmektedir:

Sözlü İletişim öğrenme alanında: "Konuşmalarında kelimeleri doğru telaffuz eder", "Dinlerken/izlerken vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat eder", "Tonlama ve vurgulara dikkat ederek, akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur."

(Akıcı) Okuma öğrenme alanında: “Okuduğu kelimeleri doğru telaffuz eder, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.”, “Heceleme, tekrar ve geri dönüşler yapmadan işitilebilir bir ses tonuyla okur, vurgu ve tonlamalara dikkat eder.”, “Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek, uygun hızda sesli veya sessiz okur.”, “Dilin ses, şekil ve söz dizimi kurallarına uyarak okur.”

Yazma alanında: “Yazdıklarını kontrol ederek ifade, harf, noktalama gibi yanlışları varsa bunları belirler ve düzeltir.”, “Yazdıklarını kontrol ederek varsa anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri, yazım ve noktalama hatalarını belirler ve bunları düzeltir.”, “Yazdıklarını gözden geçirerek anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri, yazım ve noktalama hataları varsa bunları belirler, düzeltir ve metni yeniden yazar/düzenler.”, “Yazdıklarında ses olaylarına uğrayan kelimeleri doğru kullanır.”, Çekim eklerini ve yapım eklerini doğru kullanır; kök bilgisi ile ilişki kurar.”, “Yazdıklarını gözden geçirir” (MEB, 2016b).

Dil ve Anlatım Dersi (9-12) Öğretim Programlarından özellikle 9. Sınıf Öğretim Programı III. ve IV. Ünitelerde söyleyiş ve yazımla ilgili olarak genel anlamda öğrencilerin şunları kazanmaları beklenmektedir:

III. Ünite: Ses Bilgisi ve Telaffuz (Söyleyiş):

-1. Türkçenin ses özellikleri: “Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.”, “Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar.”, “Ses olaylarının oluşumunu kavrar.”; **-2. Telaffuz (Söyleyiş):** “Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder.”, “Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.”, “Vurguyla ilgili kuralları uygular.”, “İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.”, “Ses akışını bozan durumları gösterir.”; “Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin tarihi zamanın akışı içinde insani ilişkiler çevresinde gerçekleştiğini sezer.”

IV. Ünite: Kelime Bilgisi:

-1. Kelimede anlam ve kavram: “-1. Kelimenin ses ve anlam kaynaşmasından oluşan bir yapı olduğunu fark eder.” (MEB, 2016a)

Yukarıdaki öğretim programlarında olduğu gibi bu programlar kapsamında hazırlanan ders kitaplarında da seslerden, ses uyumlarından bahsedilmekte fakat ünlü-ünsüz uyumu ve buna uymayan sözcüklerin telaffuzları üzerinde durulmadığı görülmektedir. Öte yandan sözcükleri doğru telaffuz etme ve yazma genelde öğretmenin bilgisine ve yönlendirmesine bırakılmıştır. Genelde ağızların, Türkçenin temel ses özelliklerine aykırı sözcüklerin, medyanın ve diğer durumların etkisiyle öğrencilerin birinci sınıftan on ikinci sınıfa, hatta üniversiteye kadar belli başlı söyleyiş ve yazım yanlışlarını sürdürdükleri görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin söyleyiş ve yazımla ilgili olarak hangi hataları yaptığı bu alanda yapılacak çeşitli düzeydeki akademik araştırmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Alan yazın tarandığında Türkiye Türkçesinde söyleyiş ve yazım yanlışları üzerine pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bir tanesi Aslan’ın (2014) “İlkokul Öğrencilerinin Ünlü-Ünsüz Uyumuyla İlgili Sözcükleri Telaffuz Etme Durumları Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans çalışmasıdır. Aslan (2014) bu çalışmasında ilkokul ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcüklerin telaffuzlarında yüksek oranda hata yaptıklarını tespit etmiştir. Alan yazında karşılaşılan diğer çalışmaların ise belli ve sınırlı, sebep sonuç odaklı bir söyleyiş veya yazım yanlışlığı konularına yoğunlaşmak yerine genel hatlarıyla söyleyiş veya yazım yanlışlığına yönelik olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca uygulayıcılara ve araştırmacılara sesli ve yazılı dizin vb. alt yapı sağlayacak söyleyiş ve yazım yanlışlarıyla ilgili araştırmaların olmadığı veya yetersiz ve eksik olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada yukarıdaki bahsedilen çalışmalara katkı sağlamak için Türkiye Türkçesinde ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcükler tespit edilerek tematik olarak dizin hâline getirmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada Türkiye Türkçesinde ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcüklerin dizini oluşturmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın verileri Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük’ünde geçen ünlü-ünsüz uyumuna uymayan, yani hece oluşturduğu kalın ünlülerin yanında ön damak /g/, /k/ ile ön avurt /l/ ünsüzleri bulunan sözcüklerle sınırlıdır.

Verilerin toplanmasında Türkçe Sözlük'te geçen sözcükler taranarak içerisinde ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcük tespit edilmiştir. Tespit edilen sözcüklerde tereddüde düşüldüğünde yine Türk Dil Kurumu'nun web tabanlı Sesli Sözlük'ünden kontrol edilerek verilerin güvenilirliği sağlanmıştır. Ünlü-ünsüz uyumuna uymadığı tespit edilen sözcükler dizinlenerek analize hazır hâle getirilmiştir. İlgili dizin oluşturulmasında Türkçe ekler getirilerek türetilmişler ile başka birleştirilenler dizinin kapsamı dışında bırakılmıştır. Örneğin, *ahlak*, *ahlakça*, *ahlakçılık* gibi kelimelerden sadece *ahlak* biçimi; *akkefal*, *kefal* gibi kelimelerden ise sadece *kefal* biçimi dizine dâhil edilmiştir. Ayrıca, -log, -loji ve -lojik gibi yabancı ek almış sözcüklerden sadece -log veya -loji ekini almış olanlardan bir tanesi dizine alınmıştır ve diğer türevler dizinin kapsamı dışında tutulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Yapılan doküman analizi sonucunda elde edilen veriler ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcükler ön damak /g/, ön damak /k/, ön avurt /l/ ünsüzleri olmak üzere üç alt başlıkta incelenmiştir.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayıp hece oluşturduğu kalın ünlülerin yanında ön damak /g/ ünsüzü bulunan sözcükler

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayıp hece oluşturduğu kalın ünlülerin yanında ön damak /g/ ünsüzü bulunan sözcüklerin tamamında kalın ünlünün ön damak /g/ ünsüzünden sonra geldiği, gelen ünlünün üzerine düzeltme işareti (â) konulduğu tespit edilmiştir. Bununla ilgili sözcükler karşılarında hangi dilden olduğu belirtilerek Tablo 1'de alfabetik olarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Tablo 1. Ünlü-ünsüz uyumuna uymayıp ön damak /g/ ünsüzü+kalın ünlü yapıları sözcükler

<i>agâh Far.</i>	<i>dügâh Far.</i>	<i>ibadetgâh Ar.-Far.</i>	<i>rengârenk Far.</i>	<i>yadigâr Far.</i>
<i>bendegân Far.</i>	<i>gâh Far.</i>	<i>ikametgâh Ar.-Far.</i>	<i>rüzgâr Far.</i>	<i>yegâh Far.</i>
<i>bestenigâr Far.</i>	<i>gâhi Far.</i>	<i>istinatgâh Ar.-Far.</i>	<i>segâh Far.</i>	<i>yegân Far.</i>
<i>bezirgân Far.</i>	<i>gâvur Ar.</i>	<i>karargâh Ar.-Far.</i>	<i>sultaniyegâh Ar.-Far.</i>	<i>yegâne Far.</i>
<i>bigâne Far.</i>	<i>girizgâh Far.</i>	<i>namazgâh Far.</i>	<i>talimgâh Ar.-Far.</i>	<i>zadegân Far.</i>
<i>cengâver Far.</i>	<i>hengâm Far.</i>	<i>nişangâh Far.</i>	<i>tezgâh Far.</i>	<i>ziyaretgâh Ar.-Far.</i>
<i>dergâh Far.</i>	<i>hengâme Far.</i>	<i>ordugâh T.-Far.</i>	<i>tezgâhtar Far.</i>	

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere ünlü-ünsüz uyumuna uymayıp ön damak /g/ ünsüzü+kalın ünlü (â) yapıları 34 sözcük bulunmaktadır. Bunlardan 25'i Farsça, 7'si Arapça-Farsça, 1'i Arapça, 1'i de Türkçe-Farsça kökenlidir. Arapça-Farsça, Türkçe-Farsça kökenli 8 sözcüğün de Farsça kökenli -gâh eki göz önüne alındığında 33 sözcüğün Farsça, bir sözcüğün de Arapça kökenli olduğu söylenebilir.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayıp hece oluşturduğu kalın ünlülerin (â, û) yanında ön damak /k/ ünsüzü bulunan sözcükler

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayıp hece oluşturduğu kalın ünlülerin yanında ön damak /g/ ünsüzü bulunan sözcüklerden kalın ünlünün hem ön damak /k/ ünsüzünden sonra hem de önce geldiği tespit edilmiştir. Bu türden sözcükler ön damak /k/ ünsüzü+kalın ünlü ve kalın ünlü+ön damak /k/ ünsüzü yapıları sözcükler olmak üzere iki farklı şekilde ele alınmıştır.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan ön damak /k/ ünsüzü+kalın ünlü (â, û) yapıları sözcükler karşılarında hangi dilden olduğu belirtilerek Tablo 2'de alfabetik olarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Tablo 2. Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan ön damak /k/ ünsüzü+kalın ünlü (â, û) yapıları sözcükler

<i>ahkâm Ar.</i>	<i>hünkar Far.</i>	<i>kâkül Far.</i>	<i>meskût Ar.</i>	<i>sükûti Ar.</i>
<i>aşikâr Far.</i>	<i>hürmetkâr Ar.-Far.</i>	<i>kâm Far.</i>	<i>meşkûk Ar.</i>	<i>şikâr Ar.</i>
<i>aşikâre Far.</i>	<i>hürmetkârane Ar.-Far.</i>	<i>kâmil Ar.</i>	<i>meşkûr Ar.</i>	<i>şikâyet Ar.</i>
<i>azimkâr Ar.-Far.</i>	<i>ihmalkâr Ar.-Far.</i>	<i>kâmilen Ar.</i>	<i>metrukât Ar.</i>	<i>şikâyetname Ar.-Far.</i>
<i>bekâr Ar.</i>	<i>ihtikâr Ar.</i>	<i>kanaatkâr Ar.-Far.</i>	<i>Mikâil Ar.</i>	<i>şüreka Ar.</i>

bekâret <i>Ar.</i>	ihtiyatkâr <i>Ar.-Far.</i>	kânun <i>Ar.</i>	muhafazakâr <i>Ar.-Far.</i>	tahripkâr <i>Ar.-Far.</i>
camekân <i>Far.</i>	iltifatkâr <i>Ar.-Far.</i>	kânunuevvel <i>Ar.</i>	mükâfat <i>Ar.</i>	takdirkâr <i>Ar.-Far.</i>
cefakâr <i>Ar.-Far.</i>	imkân <i>Ar.</i>	kânunusani <i>Ar.</i>	mükâfaten <i>Ar.</i>	tamahkâr <i>Ar.-Far.</i>
davetkâr <i>Ar.-Far.</i>	inikâs <i>Ar.</i>	kâp <i>Ar.</i>	mükâleme <i>Ar.</i>	tatminkâr <i>Ar.-Far.</i>
diğerkâm <i>Far.</i>	inkâr <i>Ar.</i>	kâr <i>Far.</i>	müsemmahakâr <i>Ar.-Far.</i>	tavizkâr <i>Ar.-Far.</i>
dükkân <i>Ar.</i>	irtikâp <i>Ar.</i>	kârgir <i>Far.</i>	nabekâr <i>Far.-Ar.</i>	tecavüzkâr <i>Ar.-Far.</i>
efkâr <i>Ar.</i>	iskân <i>Ar.</i>	kâse <i>Far.</i>	nalekâr <i>Far.</i>	tehditkâr <i>Ar.-Far.</i>
efsunkâr <i>Far.</i>	istihkâm <i>Ar.</i>	kâşane <i>Far.</i>	nazikâne <i>Far.</i>	tekâlif <i>Ar.</i>
ekabir <i>Ar.</i>	istinkâf <i>Ar.</i>	kâtibe <i>Ar.</i>	nikâh <i>Ar.</i>	tekâmül <i>Ar.</i>
fecrikâzip <i>Ar.</i>	isyankâr <i>Ar.-Far.</i>	kâtip <i>Ar.</i>	nüfuzkâr <i>Ar.-Far.</i>	tekâpu <i>Far.</i>
fedakâr <i>Ar.-Far.</i>	işkâl <i>Ar.</i>	kemakân <i>Ar.</i>	nükûl <i>Ar.</i>	tekâsûf <i>Ar.</i>
füsunkâr <i>Far.</i>	itikâf <i>Ar.</i>	kündekâri <i>Far.</i>	nümayişkâr <i>Ar.-Far.</i>	tekâsül <i>Ar.</i>
garazkâr <i>Ar.-Far.</i>	itikâl <i>Ar.</i>	kürdilihiczakâr <i>Ar.Far.</i>	pekâlâ <i>T.-Ar.</i>	telkâri <i>T.Far.?</i>
Garpkâri <i>Ar.-Far.</i>	Kâbe <i>Ar.</i>	lamekân <i>Ar.</i>	perhizkâr <i>Far.</i>	tezyifikâr <i>Ar.-Far.</i>
günahkâr <i>Far.</i>	kâbus <i>Ar.</i>	lütufkâr <i>Ar.-Far.</i>	pişekar <i>Far.</i>	topyekûn <i>T.-Far.</i>
hakkak <i>Ar.</i>	kâffe <i>Ar.</i>	mahkûk <i>Ar.</i>	rekâket <i>Ar.</i>	tövbekâr <i>Ar.-Far.</i>
halaskâr <i>Ar.-Far.</i>	kâfi <i>Ar.</i>	mahkûkât <i>Ar.</i>	rekât <i>Ar.</i>	vefakâr <i>Ar.-Far.</i>
harekât <i>Ar.</i>	kâfir <i>Ar.</i>	mahkûm <i>Ar.</i>	riayetkâr <i>Ar.-Far.</i>	vekâlet <i>Ar.</i>
her hâlükârda <i>Far.-Ar.-T.</i>	kâfiristan <i>Ar.-Far.</i>	mahkûmiyet <i>Ar.</i>	riyakâr <i>Ar.-Far.</i>	vekâleten <i>Ar.</i>
heveskâr <i>Ar.-Far.</i>	kâfur <i>Ar.</i>	makûs <i>Ar.</i>	rükû <i>Ar.</i>	vekâletname <i>Ar.-Far.</i>
hicazkâr <i>Ar.-Far.</i>	kâgir <i>Far.</i>	malikâne <i>Ar.-Far.</i>	sahtekâr <i>Far.</i>	verimkâr <i>T.-Far.</i>
hikaye <i>Ar.</i>	kâgıt <i>Far.</i>	mefkûre <i>Ar.</i>	sanatkâr <i>Ar.-Far.</i>	yekûn <i>Ar.</i>
hilekâr <i>Ar.-Far.</i>	kâh <i>Far.</i>	mekân <i>Ar.</i>	sazkâr <i>Far.</i>	zekâ <i>Ar.</i>
hizmetkâr <i>Ar.-Far.</i>	kâhil <i>Ar.</i>	mekkâre <i>Ar.</i>	sebatkâr <i>Ar.-Far.</i>	zekât <i>Ar.</i>
hodkâm <i>Far.</i>	kâhin <i>Ar.</i>	melekût <i>Ar.</i>	sitayişkâr <i>Far.</i>	zekâvet <i>Ar.</i>
huluskâr <i>Ar.-Far.</i>	kâhya <i>Far.</i>	merkûp <i>Ar.</i>	sükûn <i>Ar.</i>	ziyankâr <i>Ar.-Far.</i>
husumetkâr <i>Ar.-Far.</i>	kâin <i>Ar.</i>	meskûkât <i>Ar.</i>	sükûnet <i>Ar.</i>	zükâm <i>Ar.</i>
hükûmet <i>Ar.</i>	kâinat <i>Ar.</i>	meskûn <i>Ar.</i>	sükût <i>Ar.</i>	

Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere ünlü-ünsüz uyumuna uymayan ön damak /k/ ünsüzü+kalın ünlü (â, û) yapıları 159 sözcük bulunmaktadır. Bunlardan 85’i Arapça, 44’ü Arapça-Farsça, 27’si Farsça, 3’ü Türkçe-Farsça, 1’i de Farsça-Arapça-Türkçe kökenlidir.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlü (â, û)+ön damak /k/ ünsüzü yapıları sözcükler karşılarında hangi dilden olduğu belirtilerek Tablo 3’te alfabetik olarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Tablo 3. Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlü (â, û)+ön damak /k/ ünsüzü yapıları sözcükler

eflak <i>Ar.</i>	hak(k) <i>Ar.</i>	helak <i>Ar.</i>	iştirak <i>Ar.</i>	meşkûk <i>Ar.</i>
emlak <i>Ar.</i>	hâk <i>Far.</i>	idrak <i>Ar.</i>	mahkûk <i>Ar.</i>	metruk <i>Ar.</i>
ferahnak <i>Ar.-Far.</i>	hakkak <i>Ar.</i>	istimlak <i>Ar.</i>	mahkûkât <i>Ar.</i>	pak <i>Far.</i>

Tablo 3’ten de anlaşılacağı üzere ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlü (â, û)+ön damak /k/ ünsüzü yapıları 15 sözcük bulunmaktadır. Bunlardan 12’si Arapça, 2’si Farsça, 1’i de Arapça-Farsça kökenlidir.

Tablo 2 ve 3’ten anlaşılacağı üzere ünlü-ünsüz uyumuna uymayan hece oluşturduğu kalın ünlülerin (â, û) yanında ön damak /g/ ünsüzü bulunan sözcüklerin; 159’u ön damak /k/ ünsüzü+kalın ünlü (â, û) yapıları, 15’i de kalın ünlü (â, û)+ön damak /k/ ünsüzü yapıları olmak üzere toplam sayısının 174 olduğu görülmektedir. Bunlardan 97’si Arapça, 45’i Arapça-Farsça, 29’u Farsça, 3’ü Türkçe-Farsça, 1’i de Farsça-Arapça-Türkçe kökenlidir.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan hece oluşturduğu kalın ünlülerin (a, u, o, â, û) yanında ön avurt /l/ ünsüzü bulunan sözcükler

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan hece oluşturduğu kalın ünlülerin yanında ön avurt /l/ ünsüzü bulunan sözcüklerden kalın ünlünün hem ön avurt /l/ ünsüzünden sonra hem de önce geldiği tespit edilmiştir. Bu türden sözcükler ön avurt /l/ ünsüzü+kalın ünlü ve kalın ünlü+ön avurt /l/ ünsüzü yapıları sözcükler olmak üzere iki farklı şekilde ele alınmıştır.

Aşağıdaki kelimelerle ilgili olarak, Sesli Sözlük'te *l* ünsüzü *ön avurt* olarak telaffuz edildiği hâlde Türkçe Sözlük'te *ön avurt* okunacağı ile ilgili herhangi bir açıklama yoktur: *allegretto, allegro, allem, alpaks, analjezi, analjezik, analog, analoji, analojik, Anglofil, anjiyoloji, ansiklopedi, antilop, antisiklon, antoloji, antolojik, antropolog, antropoloji, arkeolog, arkeoloji, artikülasyon, astrolog, astroloji, Avustralyalı, bakalorya, bakteriyolog, bakteriyoloji, balans, berdelacuz, bilader ağacı, bilar, billahi, bilumum, bismillah, daktilo, dermatolog, dermatoloji, diploit, diyabetolog, diyabetoloji, diyalektolog, diyalektoloji, diyalog, dolomit, ekalliyet, ela, embriyolog, embriyoloji, entomoloji, epidemioloji, epilog, epistemoloji, etimolog, etimoloji, etnolog, etnoloji, etoloji, farmakolog, farmakoloji, farzımuhal, fenoloji, fenomenal, fenomenoloji, Finlandiyalı, fizyolog, fizyoloji, flor, floresan, floresans, florişi, florişil, folklor, fonolog, fonoloji, formaldehit, frenoloji, fütürolog, fütüroloji, galaksi, galalit, gastroenterolog, gastroenteroloji, golf, grafolog, grafoloji, halojen, halvet, haploit, haploloji, hematolog, hematoloji, hepatoloji, hidroklorik, hilozoizm, hiperboloit, illa, jeosenklinal, kristaloit, lahmacun, lahus, lahuraki, latilokum, loca, loça, loda, logaritma, logo, logos, lojistik, lok, lokal, lokalizasyon, lokatif, lokavt, lokma, lokomobil, lokomotif, lokum, lomboz, longoz, lop (II), lort, loş, lota, lotarya, lotus, lustirin, maalmemnuniye, madalya, madalyon, malayani, manolya, metaloit, nasyonal, nevralsi, nevralsik, nostalgji, nostalgik, polarimetre, polarimetri, polariskop, polarite, polarizasyon, polaroit, rekolte, selanik, solfej, şövalye, talyum, taransandantal, transplantasyon, tulyum, ulvi, ulviyet,*

Aşağıdaki kelime ile ilgili olarak Sesli Sözlük'te *l* ünsüzü *art avurt* olarak telaffuz edildiği halde Türkçe Sözlük'te *ön avurt* okunacağı ile ilgili bir açıklama vardır: *dolar*.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan *ön avurt /l/ ünsüzü+kalın ünlü (a, u, o, â)* yapıları sözcükler karşılarında hangi dilden olduğu belirtilerek Tablo 4'te alfabetik olarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Tablo 4. Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan ön avurt /l/ ünsüzü+kalın ünlü (a, u, o, â) yapıları sözcükler

ablative Fr.	belladonna İt.	dolar İng.	flam Fr.?	halojen Fr.
ablatya Yun.	berdelacuz Ar.	dolomit Fr.	flama Fr.	haluk Ar.
ahlak Ar.	biilaç Far.-Ar.	dublaj Fr.	Flaman Fr.	haploit Fr.?
aksülamel Ar.	bilader ağacı Far.-T.	eflak Ar.	flambe Fr.	haploloji Fr.
akümülatör Fr.	bilahare Ar.	eflatun Ar.	Flamenko İsp.	harikulade Ar.
âla Ar.	bilaistisna Ar.	eflatuni Ar.	flamingo İng.	hayalat Ar.
alagarson Fr.	bilakayduşart Ar.	ekalliyet Ar.	flandra İt.	hela Ar.
alaimisema Ar.	bilakis Ar.	ela T.	flanel Fr.	helak Ar.
alaka Ar.	bilanço İt.	elaman Ar.	flaş İng.	helal Ar.
alakadar Ar.-Far.	bilar İt.?	elan Ar.	flaşör İng.	hematolog Fr.
alakart Fr.	bilasebep Ar.	elastik Fr.	flok İt.	hepatoloji Fr.
alakok Fr.	bilavasita Ar.	elastiki Fr.-Ar.	flor Fr.	heyula Ar.
alamet Ar.	bilavasita Ar.	elastikiyet Fr.-Ar.	flora Lat.	hidroklorik Fr.
alametifarika Ar.	billur Ar.	embriyolog Fr.	floresan Fr.	hilaf Ar.
alaminüt Fr.	billuriye Ar.	emlak Ar.	floresans Fr.	hilafet Ar.
alarm Fr.	bilumum Ar.	enflasyon Fr.	florişi Fr.-T.	hilal Ar.
alayış Far.	bismillah Ar.	enflasyonist Fr.	florişil Fr.-T.	hilali Ar.
alacele Ar.	biyolog Fr.	entomoloji Fr.	flori İt.	hilat Ar.
alade Ar.	blastula Fr.	epidemioloji Fr.	florin Fr.	hilozoizm Fr.
alelusul Ar.	blok Fr.	epilog Fr.	florit Fr.	hiperboloit Fr.
âlemşümü Ar.	blokaj Fr.	epistemoloji Fr.	florür Fr.	Hollandalı

aleykümselem Ar.	bloke Fr.	etimolog Fr.	floş (I) Fr.	holosen Fr.
Allahuteala Ar.	bloknot Fr.	etnolog Fr.	floş (I) İng.	holotürütler Yun.T.
allame Ar.	blucin İng.	etoloji Fr.	flu Fr.	hulul Ar.
alo Fr.	blum İng.	evla Ar.	flurcun Fr.?	hulus Ar.
alogami Fr.	bluz Fr.	evladiyelik Ar.-T	flurya Fr.?	hü/asa Ar.
alotropi Fr.	bolometre Fr.	evlat Ar.	folklor İng.	hü/asaten Ar.
amilaz Fr.	cahilane Far.-Ar.	evvela Ar.	fonolog Fr.	hüsnu/akki Ar.
anafilaksi Fr.	celal Ar.	fani/la İt.	formaldehit Fr.	iblağ Ar.
analog Fr.	Celali Ar.	farmakolog Fr.	frenoloji Fr.	iflah Ar.
Anglofil Fr.	cellat Ar.	felah Ar.	fular Fr.	iflas Ar.
anjiyoloji Fr.	cevelan Ar.	felaket Ar.	fütürolog Fr.	ihlas Ar.
ansiklopedi Fr.	ceylan Moğ.	fenoloji Fr.	gafilane Ar.-Far.	ihtilaf Ar.
antilop Fr.	cila Ar.	fenomenoloji Fr.	galaksi Fr.	ihtilal Ar.
antisiklon Fr.	daktilo Fr.	fevkalade Ar.	galalit Fr.	ihtilam Ar.
analoji Fr.	deklarasyon Fr.	filaman Fr.	gastroenterolog Fr.	ihtilas Ar.
antropolog Fr.	deklare Fr.	filantrop Fr.	gastrula Fr.	ihtilat Ar.
arkeolog Fr.	de/alet Ar.	filarmoni Fr.	gerilla Fr.	ila Ar.
arşılâ Ar.	deplasman Fr.	filarmonik Fr.	glase Fr.	ilaç Ar.
artikülasyon Fr.	dermatolog Fr.	filateli Fr.	glasyolog Fr.	ilah Ar.
asimilasyon Fr.	dermatoloji Fr.	filatelist Fr.	glayöl Fr.	ilahe Ar.
antropolog Fr.	dilatometre Fr.	filo İt.	global Fr.	ilahî Ar.
astrolog Fr.	dilaver Far.	filojenez Fr.	globulin Fr.	ilahiyat Ar.
bakalorya Fr.	diploit Fr.	filoksera Fr.	glokom Fr.	ilam Ar.
bakteriyolog Fr.	disimilasyon Fr.	filolog Fr.	glokoni Fr.	ilan Ar.
balans Fr.	diyabetolog Fr.	filotilla Fr.	grafolog Fr.	ilannen Ar.
balotaj Fr.	diyaklaz Fr.	filoz Yun.	güllabi Ar.	ilaniyaşk Ar.
bela Ar.	diyalaç Fr.	filozof Fr.	ha/â Ar.	ilanihaye Ar.
belagat Ar.	diyalektolog Fr.	Finlandiyalı	halas Ar.	ilarya Yun.
belahat Ar.	diyalog Fr.	fizyolog Fr.	halavet Ar.	ilave Ar.

illa Ar.	kolokyum Lat.	laka İt.	lapçın Far.	laytmotif Alm.
ilaki Ar.-Far.	kolombiyum Kol.	lakap Ar.	lapilli İt.	layuhti Ar.
ilmiahlak Ar.	koloni Fr.	lakaydi Ar.	Lapon Fin.	Laz
ilmihâl Ar.	komplo Fr.	lakayıt Ar.	larenjit Fr.	lazanya İt.
imalat Ar.	kristaloit Fr.	lake Ar.	largetto İt.	lazer İng.
im/la Ar.	ksilofon Fr.	lakerda Yun.	largo İt.	lazım Ar.
infilak Ar.	küheylan Ar.	lakin Ar.	larva Lat.	lazıme Ar.
iptila Ar.	külâh Far.	laklak Ar.	laski Ar.	leylak Ar.
iskalarya İt.	la İt.	laklaka Ar.	laskine Fr.	leylaki Ar.
İslam Ar.	laakal Ar.	laklakiyat Ar.	laso Fr.	lobi İng.
İslamiyet Ar.	labada Yun.	lakonik Fr.	lasta Fr.	loca İt.
istidlal Ar.	labirent Fr.	lakoz Yun.	lasteks İng.	loça İt.
istiklal Ar.	laborant Alm.	lakrimal Fr.	lastik Fr.	loda İt.
istila Ar.	laboratuvar Fr.	laktaz Fr.	lastikotin İng.	logaritma Fr.
istimlak Ar.	labrador İng.	laktoz Fr.	laşe Far.	logo İng.
ithalat Ar.	labros Fr.	lal (I) Far.	lata (I) Alm.	logos Yun.
itila Ar.	lacerem Ar.	lal (II) Ar.	lata (II) İt.	lojistik Yun.
itilaf Ar.	laciverdî Far.-Ar.	lalanga Yun.	latanya Fr.	lok İng.
itlaf Ar.	lacivert Far.	lale Far.	lateks Fr.	lokal Fr.
izmihâl Ar.	laçka İt.	lalettayın Ar.	laterit Fr.	lokalizasyon Fr.
izolasyon Fr.	laden Far.	lalezar Far.	laterna İt.	lokanta İt.
izolatör Fr.	lades Far.	lalüebkem Far.-Ar.	latif Ar.	lokatif Fr.

<i>jelatin Fr.</i>	<i>ladinî Ar.</i>	<i>lam (I) Fr.</i>	<i>latife Ar.</i>	<i>lokavt Fr.</i>
<i>jigalo Fr.</i>	<i>laedri Ar.</i>	<i>lam (II) Ar.</i>	<i>latifundia Lat.</i>	<i>lokma Ar.</i>
<i>kapitülasyon Fr.</i>	<i>laedriye Ar.</i>	<i>lama (I) Fr.</i>	<i>latilokum Ar.</i>	<i>Lokman Ar.</i>
<i>kartela İt.</i>	<i>laf Far.</i>	<i>lama (II) Tibetçe.</i>	<i>Latin Lat.</i>	<i>lokomobil Fr.</i>
<i>kelaaka Fr.Ar.</i>	<i>lafazan Far.</i>	<i>lamaist Fr.</i>	<i>laubali Ar.</i>	<i>lokomotif Fr.</i>
<i>kelam Ar.</i>	<i>lafız Ar.</i>	<i>lamaizm Fr.</i>	<i>laubaliyane Ar.-Far.</i>	<i>lokum Ar.</i>
<i>kılade Ar.</i>	<i>lafügüzaf Far.</i>	<i>lamba Yun.</i>	<i>lav Fr.</i>	<i>longoz Yun.</i>
<i>kilo Fr.</i>	<i>lafzen Ar.</i>	<i>lambada Güney Amerika dilinden</i>	<i>lava İt.</i>	<i>lop (II) Fr.</i>
<i>kiloamper Fr.</i>	<i>lafzî Ar.</i>	<i>lambri Fr.</i>	<i>lavabo İt.</i>	<i>lort İng.</i>
<i>kilogram Fr.</i>	<i>lagar Far.</i>	<i>lame Fr.</i>	<i>lavaj Fr.</i>	<i>loş T.</i>
<i>kilometre Fr.</i>	<i>lağım Ar.</i>	<i>lamekân Ar.</i>	<i>lavanta İt.</i>	<i>lota Lat.</i>
<i>kilovat Fr.</i>	<i>lahana Yun.</i>	<i>lamel Fr.</i>	<i>lavantin İt.</i>	<i>lotarya İt.</i>
<i>klakson Fr.</i>	<i>lahavle Ar.</i>	<i>lamelif Ar.</i>	<i>lavaş Far.</i>	<i>lotus Yun.</i>
<i>klan Fr.</i>	<i>lahika Ar.</i>	<i>laminarya Yun.</i>	<i>lavdanom Fr.</i>	<i>lökoplast Fr.</i>
<i>klapa Fr.</i>	<i>lahit Ar.</i>	<i>lamise Ar.</i>	<i>lavman Fr.</i>	<i>lumbago Lat.</i>
<i>klarnet Fr.</i>	<i>lahmacun Ar.</i>	<i>lanarkit Fr.</i>	<i>lavrensiyum Fr.</i>	<i>lunapark İt.</i>
<i>klas Fr.</i>	<i>lahos Yun.</i>	<i>lando Fr.</i>	<i>lavrovit Fr.</i>	<i>lup Fr.</i>
<i>klasik Fr.</i>	<i>lahuraki Ar.?</i>	<i>lanet Ar.</i>	<i>lavsonit Fr.</i>	<i>lustrin Fr.?</i>
<i>klasman Fr.</i>	<i>lahuri Ar.</i>	<i>langur Fr.</i>	<i>lavta (I) Alm.</i>	<i>luti Ar.</i>
<i>klasör Fr.</i>	<i>lahut Ar.</i>	<i>langust Fr.</i>	<i>lavta (II) İt.</i>	<i>lutr Fr.</i>
<i>klavsen Fr.</i>	<i>lahuti Ar.</i>	<i>lanolin Fr.</i>	<i>layemut Ar.</i>	<i>mağlubiyet Ar.</i>
<i>klavye Fr.</i>	<i>lahza Ar.</i>	<i>lanse Fr.</i>	<i>layenkati Ar.</i>	<i>mağlup Ar.</i>
<i>kloroplast Fr.</i>	<i>laik Fr.</i>	<i>lantan Fr.</i>	<i>layık Ar.</i>	<i>mahlas Ar.</i>
<i>koloidal Fr.</i>	<i>lain Ar.</i>	<i>lantanit Fr.</i>	<i>layiha Ar.</i>	<i>mahluk Ar.</i>
<i>koloit Fr.</i>	<i>laisizm Fr.</i>	<i>lapa İt.</i>	<i>layt İng.</i>	<i>mahlukat Ar.</i>

<i>mahlul Ar.</i>	<i>mülayemet Ar.</i>	<i>plastomer Fr.</i>	<i>selamünaleyküm Ar.</i>	<i>tulu Ar.</i>
<i>mahlut Ar.</i>	<i>mülayim Ar.</i>	<i>plastron Fr.</i>	<i>selamünkavlen Ar.</i>	<i>tuluat Ar.</i>
<i>mahsulat Ar.</i>	<i>mülazım Ar.</i>	<i>platform Fr.</i>	<i>selanik Yun.?</i>	<i>tüberküloz Fr.</i>
<i>makferlan Fr.?</i>	<i>münakalat Ar.</i>	<i>plati Fr.</i>	<i>selaset Ar.</i>	<i>türbülans Fr.</i>
<i>malayani Ar.</i>	<i>müptela Ar.</i>	<i>platin Fr.</i>	<i>selatin Ar.</i>	<i>ukala Ar.</i>
<i>maul Ar.</i>	<i>müşkülât Ar.</i>	<i>plato Fr.</i>	<i>seyelan Ar.</i>	<i>ulufe Ar.</i>
<i>maulên Ar.</i>	<i>müştemilat Ar.</i>	<i>Platoncu Fr.-T.</i>	<i>silah Ar.</i>	<i>uluhiyet Ar.</i>
<i>mauliyet Ar.</i>	<i>mütalaa Ar.</i>	<i>platonik Fr.</i>	<i>silahendaz Ar.-Far.</i>	<i>ulum Ar.</i>
<i>maum Ar.</i>	<i>nalan Far.</i>	<i>platonizm Fr.</i>	<i>silahşor Ar.</i>	<i>usturlap Ar.</i>
<i>maumat Ar.</i>	<i>nalayık Far.-Ar.</i>	<i>plaza İng.</i>	<i>silahhtar Ar.</i>	<i>üşlup Ar.</i>
<i>mamulat Ar.</i>	<i>namağlup Far.Ar.</i>	<i>plazma Fr.</i>	<i>similasyon Fr.</i>	<i>vantilatör Fr.</i>
<i>manipülasyon Fr.</i>	<i>nevralji Fr.</i>	<i>plonjon Fr.</i>	<i>skolastik Fr.</i>	<i>vardela Yun.</i>
<i>manipulatör Fr.</i>	<i>nevraljik Fr.</i>	<i>polar Fr.</i>	<i>spekülasyon Fr.</i>	<i>vaveyla Ar.</i>
<i>manivela İt.</i>	<i>nikelaj Fr.</i>	<i>polarimetre Fr.</i>	<i>spekülatif Fr.</i>	<i>veladet Ar.</i>
<i>matlup Ar.</i>	<i>nominal Fr.</i>	<i>polarimetri Fr.</i>	<i>spekülâtör Fr.</i>	<i>velayet Ar.</i>
<i>meblağ Ar.</i>	<i>normal Fr.</i>	<i>polariskop Fr.</i>	<i>stagflasyon Fr.</i>	<i>velayetname Ar.-Far.</i>
<i>meclup Ar.</i>	<i>nostalji Fr.</i>	<i>polarite Fr.</i>	<i>stalagmit Fr.</i>	<i>velut Ar.</i>
<i>meblağ Ar.</i>	<i>nostaljik Fr.</i>	<i>polarizasyon Fr.</i>	<i>stalaktit Fr.</i>	<i>vesselam Ar.</i>
<i>meçhulat Ar.</i>	<i>oligoklaz Fr.</i>	<i>polaroit Fr.</i>	<i>suzidilara Far.</i>	<i>vigla İt.</i>
<i>medlul Ar.</i>	<i>ondulatör Fr.</i>	<i>polonez Fr.</i>	<i>sülale Ar.</i>	<i>viladi Ar.</i>
<i>mefluç Ar.</i>	<i>ortoklaz Fr.</i>	<i>Polonez Fr.</i>	<i>şehla Ar.</i>	<i>vilayet Ar.</i>
<i>melaike Ar.</i>	<i>otoklaz Fr.</i>	<i>popularite Fr.</i>	<i>şelale Ar.</i>	<i>villa İt.</i>
<i>melal Ar.</i>	<i>paladyum Fr.</i>	<i>popülasyon Fr.</i>	<i>şeyhülislam Ar.</i>	<i>volan Fr.</i>
<i>melamet Ar.</i>	<i>paralaks Fr.</i>	<i>protoplazma Fr.</i>	<i>tabela İt.</i>	<i>zebelâ Ar.</i>

Melami <i>Ar.</i>	parlamentar <i>Fr.</i>	pürtelaş <i>Far.</i>	tafsilat <i>Ar.</i>	zeval <i>Ar.</i>
melanet <i>Ar.</i>	parlamento <i>Fr.</i>	pürmelal <i>Far.-Ar.</i>	tahsilat <i>Ar.</i>	
melanit <i>Fr.</i>	pekâlâ <i>T.-Ar.</i>	reglan <i>İng.</i>	tahvilat <i>Ar.</i>	
melankoli <i>Fr.</i>	pilaki <i>Yun.</i>	regülatör <i>Fr.</i>	takdirii/ahî <i>Ar.</i>	
melanurya <i>Lat.</i>	pilav <i>Far.</i>	reklam <i>Fr.</i>	talak <i>Ar.</i>	
melas <i>Fr.</i>	plaçka <i>Arn.</i>	rekolte <i>Fr.</i>	talakat <i>Ar.</i>	
melul <i>Ar.</i>	plaj <i>Fr.</i>	rölans <i>Fr.</i>	talakise/ase <i>Ar.</i>	
memluk <i>Ar.</i>	plajiyoklaz <i>Fr.</i>	rölanti <i>Fr.</i>	tebeddülat <i>Ar.</i>	
mesela <i>Ar.</i>	plak <i>Fr.</i>	rölatif <i>Fr.</i>	teflon <i>Fr.</i>	
metaloit <i>Fr.</i>	plaka <i>İt.</i>	rölativist <i>Fr.</i>	tela <i>İt.</i>	
mevla <i>Ar.</i>	plaket <i>Fr.</i>	rölativite <i>Fr.</i>	telaffuz <i>Ar.</i>	
mevlut <i>Ar.</i>	plan <i>Fr.</i>	rölativizm <i>Fr.</i>	telafi <i>Ar.</i>	
miladi <i>Ar.</i>	plançete <i>Fr.</i>	sala <i>Ar.</i>	telaki <i>Ar.</i>	
milat <i>Ar.</i>	planerit <i>Fr.</i>	salabet <i>Ar.</i>	telakki <i>Ar.</i>	
mozerella <i>İt.</i>	planet <i>Fr.</i>	salah <i>Ar.</i>	telaş <i>Ar.</i>	
muallak <i>Ar.</i>	planetaryum <i>Fr.</i>	salahiyet <i>Ar.</i>	telaşe <i>Ar.</i>	
muamelat <i>Ar.</i>	plankton <i>Fr.</i>	salahiyettar <i>Ar.-Far.</i>	tellak <i>Ar.</i>	
mugalata <i>Ar.</i>	planör <i>Fr.</i>	salat <i>Ar.</i>	tellal <i>Ar.</i>	
muğlak <i>Ar.</i>	plantasyon <i>Fr.</i>	salatüselam <i>Ar.</i>	tellaliye <i>Ar.</i>	
mulaj <i>Fr.</i>	planya <i>İt.</i>	salavat <i>Ar.</i>	tenzilât <i>Ar.</i>	
muvasalat <i>Ar.</i>	plase <i>Fr.</i>	sefilane <i>Ar.-Far.</i>	teşkilat <i>Ar.</i>	
mülahaza <i>Ar.</i>	plasenta <i>Fr.</i>	sekülarist <i>Fr.</i>	tilavet <i>Ar.</i>	
mülahazat <i>Ar.</i>	plasman <i>Fr.</i>	sekülarizm <i>Fr.</i>	tonilato <i>İt.</i>	
mülahham <i>Ar.</i>	plaster <i>İng.</i>	selam <i>Ar.</i>	transplantasyon <i>Fr.</i>	
mülaki <i>Ar.</i>	plastik <i>Fr.</i>	selamet <i>Ar.</i>	triatlon <i>Fr.</i>	

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere ünlü-ünsüz uyumuna uymayan ön avurt // ünsüzü+kalın ünlü (a, u, â, û) yapıları 701 sözcük bulunmaktadır. Bunlardan 389'u çoğunluğu Fransızca ağırlıklı olmak üzere Batı dillerinden, 312'si de çoğunluğu Arapça ağırlıklı olmak üzere Doğu dillerinden olduğu görülmektedir.

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlü (a, u, o, â, û)+ön avurt // ünsüzü yapıları sözcükler karşılarında hangi dilden olduğu belirtilerek Tablo 5'te alfabetik olarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Tablo 5. Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlü (a, u, â, û)+ön avurt // ünsüzü yapıları sözcükler

aktüeryal <i>İng.</i>	bemol <i>Fr.</i>	global <i>Fr.</i>	inhilal <i>Ar.</i>	korall <i>Fr.</i>
albinos <i>Fr.</i>	benzol <i>Fr.</i>	gol <i>İng.</i>	inisyâl <i>Fr.</i>	koramiral <i>T.-Alm.?</i>
albüm <i>Fr.</i>	berkemal <i>Far.-Ar.</i>	golf <i>Fr.</i>	integral <i>Ar.</i>	korgeneral <i>T.-Alm.</i>
albümin <i>Fr.</i>	biyomedikal <i>Fr.</i>	gramatikal <i>Fr.</i>	intihal <i>Ar.</i>	kristal <i>Fr.</i>
alfa (I) <i>Yun.</i>	bol (II) <i>Fr.</i>	hal (I) <i>Ar.</i>	intikal <i>Ar.</i>	lakrimal <i>Fr.</i>
alfabe <i>Yun.</i>	brakisefal <i>Fr.</i>	hal (II) <i>Fr.</i>	inzal <i>Ar.</i>	lal (I) <i>Far.</i>
alfabetik <i>Yun.</i>	bulvar <i>Fr.</i>	hal (III) <i>Ar.</i>	iptizal <i>Ar.</i>	lal (II) <i>Ar.</i>
alfanit <i>İng.</i>	celal <i>Ar.</i>	hâl <i>Ar.</i>	irsal <i>Ar.</i>	legal <i>Fr.</i>
alg <i>Lat. (algler)</i>	cemal <i>Ar.</i>	hâl/buki <i>Ar.-T.-Far.</i>	irtikal <i>Ar.</i>	lizol <i>İng.</i>
alkol <i>Fr.</i>	cevval <i>Ar.</i>	halvet <i>Ar.</i>	irtilal <i>Ar.</i>	lokal <i>İng.</i>
allame <i>Ar.</i>	cidal <i>Ar.</i>	hasbihâl <i>Ar.</i>	ishal <i>Ar.</i>	maal/memnuniye <i>Ar.</i>
allegretto <i>İt.?</i>	cihanşumul <i>Far.-Ar.</i>	hayal <i>Ar.</i>	istical <i>Ar.</i>	madalya <i>İt.</i>
allegro <i>İt.?</i>	derhâl <i>Far.-Ar.</i>	helal <i>Ar.</i>	istical <i>Ar.</i>	madalyon <i>İt.</i>
allem <i>Ar.</i>	dialkol <i>Fr.</i>	herhâl/de <i>Far.-Ar.-T.</i>	istidlal <i>Ar.</i>	mahal <i>Ar.</i>
alpaks <i>Fr.</i>	diyagonal <i>Fr.</i>	hidrosefal <i>Fr.</i>	istihsal <i>Ar.</i>	maha/le <i>Ar.</i>
ametal <i>Fr.</i>	diyastol <i>Fr.</i>	hidrotermal <i>Fr.</i>	istikbal <i>Ar.</i>	maha/lî <i>Ar.</i>
amfibol <i>Fr.</i>	duhul <i>Ar.</i>	hidrozol <i>Fr.</i>	istiklal <i>Ar.</i>	mah/ul <i>Ar.</i>
amiral <i>Fr.</i>	efdal <i>Ar.</i>	hilal <i>Ar.</i>	istimal <i>Ar.</i>	mahmul <i>Ar.</i>

ampul <i>Fr.</i>	ekvatoral <i>Fr.</i>	hiperbol <i>Fr.</i>	istiskal <i>Ar.</i>	mahsul <i>Ar.</i>
anal <i>Fr.</i>	emsal <i>Ar.</i>	hiperboloidal <i>Fr.</i>	işgal <i>Ar.</i>	mahsuldar <i>Ar.-Far.</i>
analjezi <i>Fr.</i>	emval <i>Ar.</i>	hol <i>İng.</i>	işkâl <i>Ar.</i>	makbul <i>Ar.</i>
analjezik <i>Fr.</i>	enstrümantal <i>Fr.</i>	Hollandalı	iştial <i>Ar.</i>	makrosefal <i>Fr.</i>
androsefal <i>Fr.</i>	enternasyonal <i>Fr.</i>	holmiyum <i>Fr.</i>	iştigal <i>Ar.</i>	maksimal <i>Fr.</i>
anormal <i>Fr.</i>	etanol <i>Fr.</i>	hulul <i>Ar.</i>	ithal <i>Ar.</i>	maktul <i>Ar.</i>
ansefal <i>Fr.</i>	etfal <i>Ar.</i>	husul <i>Ar.</i>	itidal <i>Ar.</i>	makul <i>Ar.</i>
antitonal <i>Fr.</i>	etol <i>Fr.</i>	hüsühâl <i>Ar.</i>	itikâl <i>Ar.</i>	maul <i>Ar.</i>
arzuhâl <i>Ar.</i>	faal <i>Ar.</i>	hüsükabul <i>Ar.</i>	ittisal <i>Ar.</i>	mamul <i>Ar.</i>
asosyal <i>Fr.</i>	farzımuhal <i>Ar.</i>	ibzal <i>Ar.</i>	izmihlal <i>Ar.</i>	manolya <i>İt.</i>
astropikal <i>T.-Fr.</i>	faul <i>İng.</i>	icmal <i>Ar.</i>	jeosenkinal <i>Fr.</i>	mareşal <i>Fr.</i>
atol <i>Maldiv dili</i>	federal <i>Fr.</i>	ideal <i>Fr.</i>	jeotermal <i>Fr.</i>	meal <i>Ar.</i>
atomal <i>Fr.</i>	feldmareşal <i>Alm.</i>	iğfal <i>Ar.</i>	jurnal <i>Fr.</i>	mebzul <i>Ar.</i>
atonal <i>Fr.</i>	fenol <i>Fr.</i>	iħmal <i>Ar.</i>	kabul <i>Ar.</i>	mecal <i>Ar.</i>
aval (I) <i>Fr.</i>	fenomenal <i>Fr.</i>	ihtifal <i>Ar.</i>	kal (II) <i>Ar.</i>	meçhul <i>Ar.</i>
Avustralyalı	feodal <i>Fr.</i>	ihtilal <i>Ar.</i>	kalp (I) <i>Ar.</i>	medul <i>Ar.</i>
ayal <i>Ar.</i>	festival <i>Fr.</i>	ihtimal <i>Ar.</i>	kardinal <i>Fr.</i>	meful <i>Ar.</i>
azol <i>Fr.</i>	final <i>Fr.</i>	ikbal <i>Ar.</i>	katedral <i>Fr.</i>	meal <i>Ar.</i>
azonal <i>İng.</i>	fiskal <i>Fr.</i>	ikmal <i>Ar.</i>	kefal <i>Yun.</i>	meul <i>Ar.</i>
banal <i>Fr.</i>	fleol <i>Fr.</i>	illegal <i>Fr.</i>	kemal <i>Ar.</i>	memul <i>Ar.</i>
bandrol <i>Fr.</i>	formol <i>Fr.</i>	imal <i>Ar.</i>	kental <i>Fr.</i>	menkul <i>Ar.</i>
basklarnet <i>Fr.</i>	ful <i>İng.</i>	immoral <i>Fr.</i>	ketal <i>T.?</i>	mentol <i>Fr.</i>
batyal <i>Fr.</i>	fümerol <i>Fr.</i>	imtisal <i>Ar.</i>	kital <i>Ar.</i>	meral <i>T.</i>
bazal <i>Fr.</i>	gassal <i>Ar.</i>	infial <i>Ar.</i>	koloidal <i>Fr.</i>	mesul <i>Ar.</i>
behemahâl <i>Fr.</i>	glikol <i>Fr.</i>	infinitesimal <i>Fr.</i>	kontrol <i>Fr.</i>	meşgul <i>Ar.</i>
metal <i>Fr.</i>	oral <i>Fr.</i>	santimantal <i>Fr.</i>	şimal <i>Ar.</i>	tümgeneral <i>T.-Fr.</i>
methal <i>Ar.</i>	oramiral <i>Fr.</i>	sanral <i>Fr.</i>	şövalye <i>Fr.</i>	ulvi <i>Ar.</i>
meyyal <i>Ar.</i>	orgeneral <i>T.-Fr.</i>	sendikal <i>Fr.</i>	şümü <i>Ar.</i>	ulviyet <i>Ar.</i>
mikrosefal <i>Fr.</i>	orijinal <i>Fr.</i>	Senegalli <i>Ar.-T.</i>	tahterevalli <i>Far.-Ar.?</i>	usul (I) <i>Ar.</i>
mineral <i>Fr.</i>	oryantal <i>Fr.</i>	seyyal <i>Ar.</i>	talyum <i>Fr.</i>	usul (II) <i>Ar.</i>
minimal <i>Fr.</i>	otokontrol <i>Fr.</i>	sinüzoidal <i>Fr.</i>	tantal <i>Fr.</i>	üniversal <i>Fr.</i>
minval <i>Ar.</i>	oval <i>Fr.</i>	sinyal <i>Fr.</i>	tazallüm <i>Ar.</i>	valf <i>İng.</i>
misal <i>Ar.</i>	petrol <i>Fr.</i>	sol (II) <i>İt.</i>	termal <i>Fr.</i>	vals <i>Fr.</i>
miskal <i>Ar.</i>	portal <i>İng.</i>	solfej <i>Fr.</i>	terminal <i>Fr.</i>	vebal <i>Ar.</i>
mitral <i>Ar.</i>	profiterol <i>Fr.</i>	sosyal <i>Fr.</i>	timbal <i>Fr.</i>	visal <i>Ar.</i>
monokl <i>Fr.</i>	protokol <i>Fr.</i>	spesiyal <i>Fr.</i>	timsal <i>Ar.</i>	visamiral <i>Ar.</i>
moral <i>Fr.</i>	pürmelal <i>Far.-Ar.</i>	spiral <i>Fr.</i>	total <i>Fr.</i>	vokal (I) <i>Fr.</i>
muallak <i>Ar.</i>	radikal <i>Fr.</i>	spiritüal <i>Fr.</i>	transandantal <i>Fr.</i>	vokal (II) <i>Alm.</i>
münhal <i>Ar.</i>	razmol <i>Rus.</i>	sterol <i>Fr.</i>	trikosefal <i>Fr.</i>	Zühal <i>Ar.</i>
müzikal <i>Fr.</i>	resital <i>Fr.</i>	sual <i>Ar.</i>	tropikal <i>Fr.</i>	zühal <i>Ar.</i>
müzikhöl <i>İng.</i>	resmikabul <i>Ar.</i>	suistimal <i>Ar.</i>	tuğamiral <i>T.-Fr.</i>	zülal <i>Ar.</i>
narval <i>Danca.</i>	resul <i>Ar.</i>	sukutuhayal <i>Ar.</i>	tuğgeneral <i>T.-Fr.</i>	Zülcelal <i>Ar.</i>
nasyonal <i>Fr.</i>	revolver <i>Fr.</i>	sulp <i>Ar.</i>	tu <i>Ar.</i>	
nükûl <i>Ar.</i>	rical <i>Ar.</i>	şakul <i>Ar.</i>	tuilyum <i>Fr.</i>	
nüzûl <i>Ar.</i>	riyal <i>İsp.</i>	şalt <i>Alm.?</i>	turnusol <i>Fr.</i>	
opal <i>Fr.</i>	rol <i>Fr.</i>	şalter <i>Alm.</i>	tuval <i>Fr.</i>	
optimal <i>Fr.</i>	sandalye <i>Ar.</i>	şevval <i>Ar.</i>	tümamiral <i>T.-Fr.</i>	

Tablo 5'te de görüldüğü gibi ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlü (a, u, o, â, û)+ön avurt /l/ ünsüzü yapılı 320 sözcük bulunmaktadır. Bunlardan 241'inin çoğunluğu Fransızca ağırlıklı olmak üzere Batı dillerinden, 148'inin de çoğunluğu Arapça ağırlıklı olmak üzere Doğu dillerinden olduğu görülmektedir.

Tablo 4 ve 5'ten anlaşılacağı üzere ünlü-ünsüz uyumuna uymayan hece oluşturduğu kalın ünlülerin (a, u, o, â, û) yanında ön avurt /l/ ünsüzü bulunan sözcüklerin; 701'i ön avurt /l/ ünsüzü+kalin ünlü (a, u, o, â, û) yapılı, 320'si de kalın ünlü (â, û) + ön avurt /l/ ünsüzü yapılı olmak üzere toplam sayısının 1021 olduğu belirlenmiştir. Bunlardan 630'unun çoğunluğu Fransızca ağırlıklı olmak üzere Batı dillerinden, 460'nın da çoğunluğu Arapça ağırlıklı olmak üzere Doğu dillerinden olduğu görülmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak Türkçe Sözlük'te ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kalın ünlüyle hece oluşturan ön damak /g/, /k/ ve ön avurt /l/ ünsüzleri bulunan sözcüklerin tespiti amacıyla yapılan doküman analizlerine göre yaklaşık 1229 sözcüğün bulunduğu görülmektedir. Bunlardan 1021'nin ön avurt /l/ ünsüzü, 174'ünün ön damak /k/ ünsüzü, 34'ünün ise ön damak /g/ ünsüzü içeren sözcük olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bulgularının ünlü-ünsüz uyumuna uymayan sözcüklerin öğrencilere doğru söyleyiş ve yazımının öğretilmesi ve kazandırılmasında öğretmenlere ve araştırmacılara ışık tutması beklenmektedir.

Kaynakça

- Aslan, G. (2014). *İlkokul Öğrencilerinin Ünlü-Ünsüz Uyumuyla İlgili Sözcükleri Telaffuz Etme Durumları Üzerine Bir İnceleme*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Banguoğlu, T. (2000). *Türkçenin Grameri*. (6. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Coşkun, M.V. (2008). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Demir, N. ve Yılmaz, E. (2010). *Türk Dili El Kitabı*. (5. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, M. (1989). *Türk Dil Bilgisi*. (18. Baskı). İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Huber, E. (2013). *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Yabancı Dil Yayınları.
- Karaağaç, G. (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- MEB. (2016a). *Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı*. <http://ogm.meb.gov.tr/>
- MEB. (2016b). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. <http://ogm.meb.gov.tr/>
- TDK. (2008). *Yazım Kılavuzu*. (25. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK. (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK. (2016). *Sesli Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr>